

Støtte til pleje af græsarealer

- hvad kan vi lære af Sverige

Sverige og Danmark har vidt forskellige traditioner i forhold til registrering og viden om græsarealer, naturplejens plads i jordbrugsstøtten, de regionale myndigheders rolle mv. Så selvom landmændene i de to lande tilbydes støtte til pleje af græsarealer indenfor de samme rammer under EU's landdistriktspolitik, er ordningerne i de to lande meget forskellige.

Der findes i Sverige to forskellige generelle ordninger for græsarealer: Græsarealer med almindelige værdier og arealer med særlige værdier. Opdelingen tager udgangspunkt i, om der på arealet findes dyr eller planter som er specielt vigtige - eller natur- eller kulturværdier, som kræver en speciel drift af arealet. I 'Ängs- och betesmarksinventeringen', blev der i perioden 2002 til 2004 registreret 270.000 ha græsarealer med særlige værdier. Oplysningerne er tilgængelige med interaktive kort på internettet (<https://etjanst.sjv.se/tuva2/site/index.htm>). Men i sidste ende er det Länsstyrelsen, der afgør om et givent areal er berettiget til at indgå i ordningen med arealer med særlig værdi.

På mange måder svarer dette til de græsordninger, der tilbydes landmændene i Danmark, men der er også væsentlige forskelle.

Forhøjet støtte på arealer uden enkeltbetaling

I både Danmark og Sverige er der en række græsarealer, der ikke er berettiget til den almindelige landbrugsstøtte (enkeltpetalingsordningen) på grund af fælles krav til plan-

I både Danmark og Sverige er der en række græsarealer, der ikke er berettiget til den almindelige landbrugsstøtte (enkeltpetalingsordningen). Typisk de mest ekstsivt drevne græsarealer med højest miljø- og naturværdi. I Sverige gives der forhøjet tilskud til sådanne arealer, hvis de indgår i ordninger for arealer med særlige værdier.

tedække, bevoksning med træer og buske mv. Det er typisk de mest ekstsivt drevne græsarealer med højest miljø- og naturværdi, der bliver ramt af disse regler. I Sverige gives der forhøjet tilskud til sådanne arealer, såfremt de indgår i ordninger for arealer med særlige værdier. I 2010 er det årlige tilskud per ha:

- Arealer med særlige værdier med enkeltbetaling ved afgræsning: 2.650 SEK
 - Arealer med særlige værdier uden enkeltbetaling ved afgræsning: 3.850 SEK
 - Arealer med særlige værdier med enkeltbetaling ved slæt: 4.200 SEK
 - Arealer med særlige værdier uden enkeltbetaling ved slæt: 5.400 SEK
- Der gives således en kompensation til arealer, der ikke kan opnå enkelt-

betaling på 1.200 SEK/ha svarende til næsten 1.000 DKK, hvilket næsten er fuld kompensation for 'tabet' af enkeltbetalingsstøtte.

Til sammenligning er tilskuddet til den danske ordning om pleje af græs- og naturarealer 1.400 DKK/ha ved afgræsning og 800 DKK/ha ved afgræsning eller slæt. Der er i Danmark ikke forskel i støttesatsen for arealer henholdsvis med og uden enkeltbetaling.

Ekstra tilskud for særlig pleje

På arealer med aftale med særlige værdier tilbyder man i Sverige landmændene ekstra tilskud for særlig komplementerende naturpleje. På både græsarealer med afgræsning og græsarealer med slæt kan landmæn-

dene få ekstra tilskud til at pleje træer med styning for at opnå mere lysåbne arealer. Tilskuddet udgør 100 SEK/træ. Dog højst 2.000 SEK/ha. På arealer med aftale om slæt har landmændene mulighed for at opnå ekstra tilskud ved enten at eftergræse arealerne efter slæt eller ved at arealerne slås med le. De ekstra tilskud udgør 700 SEK/ha for eftergræsning og 7.000 SEK/ha ved slåning med le. Det er Länsstyrelsen som, efter ansøgning fra landmændene, afgør om værdierne på arealet kræver disse komplementerende plejeindsatser.

Udover de ovennævnte plejetiltag, der er knyttet til de generelle ordninger, findes der en speciel ordning for regionale komplementerende indsatser, 'Utvald miljö', hvor der gives tilskud til eksempelvis pleje ved afbrænding, tørring af hø på arealet eller restaurering af græsarealer. Her er det igen Länsstyrelsen, som bestemmer hvilke plejetiltag, der gælder i lenet samt fastsætter vilkår og tilskuddets størrelse.

I Danmark gives der ikke ekstra støtte til nogen former for målrettet naturpleje indsats oveni de almindelige gældende krav til driften.

Ordninger for specielle typer af græsarealer

Udover de generelle ordninger nævnt ovenfor tilbydes landmændene i Sverige også tilskud til drift af specielle typer af græsarealer. Det gælder:

- Skovgræsning
- Græsning af kalk-græsmarker på Øland og Gotland
- Græsning på fæboder (sommergårde)
- Græsning af mosaikgræsmarker og andre græsfattige græsmarker
- Græsning på svært tilgængelige arealer (eksempelvis øer)

Disse ordninger gælder typisk for arealer, som ikke kan opnå enkeltbetaling eller støtte under de generelle græsordninger. Det gælder eksempelvis mosaikgræsmarkerne, som er

Tal om aftaler på græsarealer i Sverige i 2008
Arealer med almindelige værdier - afgræsning: 230.300 ha
Arealer med almindelige værdier - slæt: 2.600 ha
Arealer med særlige værdier - afgræsning: 153.100 ha
Arealer med særlige værdier - slæt: 5.700 ha
Skovgræsning: 13.000 ha
Græsning i fæbod: 20.900 ha
Græsning af kalkgræsarealer (Øland, Gotland): 26.200 ha
Restaurering af græsmarker: 2.700 ha
Mosaikgræsmarker: 2.600 ha
Styning af træer: 19.430 stk
Slåning med le: 1.880 ha
Eftergræsning efter slæt: 2.440 ha
Afbrænding: 60 ha
Tørring af hø på arealet: 250 ha
Svært tilgængelige græsarealer: 5.780 ha

Kilde: Jordbruksverket: <http://www.jordbruksverket.se/famnesomraden/mojligheterpalandsbygden/landsbygdsprogrammet/landsbygdsprogrammetisiffror/mi/ljoersattningar.4.7a446fa211f3c824a0e8000172038.html> (15.09.2010)

arealer egnet til græsning, men som har mange buske, træer eller indslag af eksempelvis klipper, sten eller sand. Denne ordning håndteres af det enkelte Län som fastsætter vilkår og tilskud.

I Danmark er der udpeget to typer af græsarealer, der kan modtage speciel støtte. Denne ene er 'særligt værdifulde og svært tilgængelige græs- og naturarealer' (naturperler) – i alt 850 ha, typisk mindre øer eller græsarealer i skove, hvor omkostningerne til afgræsning er væsentligt større end på almindelige arealer. Den anden type er arealer til særlig fuglevenlig drift – i 2010 udelukkende arealer på Mandø.

Forhånds-kontrol på alle græsarealer med særlig værdi

Når landmændene ønsker at indgå aftale på et areal med særlige værdier, besøges arealet som oftest af Länsstyrelsen. Det er nødvendigt for at sikre, at arealet rent faktisk indeholder specielle værdier samt for at

udarbejde vilkårene for driften af arealet. Det kan eksempelvis være forbud mod tilskudsfordring, tidsmæssige rammer for græsning og slæt eller helt konkret hvilke træer, der skal bevares og hvilke, der skal fjernes. Besøget giver den enkelte landmand en større sikkerhed for, at arealet er berettiget til støtte og mindsker derfor risikoen for en eventuel tilbagebetaling.

I Danmark er det op til landmanden og hans rådgiver at afgøre om et areal er støtteberettiget eller ej og myndighederne aflægger først besøg på arealerne, hvis bedriften bliver udtaget til kontrol.

Hvad kan vi så lære af Sverige?

Som nævnt indledningsvist har Sverige og Danmark et meget forskelligt udgangspunkt i forhold til at støtte landmændene for pleje af græsarealer. Man kan derfor ikke umiddelbart overføre svenske erfaringer til danske forhold. Som det fremgår af ovenstående, er der imidlertid en række tiltag i Sverige, som kunne bruges som inspiration til at øge naturplejedelen af støtteordningerne med en større fokus på arealer som rent faktisk indeholder naturværdier, tilskud til konkrete plejeforanstaltninger, højere støtte til de 'svære' arealer og, sidst men ikke mindst, mere fokus på at få landmændene med i ordningerne f.eks. ved at begrænse deres risiko i forhold til om arealerne er berettiget til støtte. Alle disse tiltag falder indenfor rammerne af EU's landdistriktspolitik og kan dermed også anvendes i Danmark.

Videnbladet er udarbejdet som del af projektet: Sikring af de lysåbne, plejekrævende naturtyper i Danmark, delvist finansieret af Skov- og Naturstyrelsen og By- og Landskabsstyrelsen.

Erling Andersen og Lone Kristensen,
Skov & Landskab, KU

Anne Busck,
Institut for Geografi og Geologi, KU